

**Sekseverschillen in Secundaire Victimisatie van Slachtoffers van Seksueel
Grensoverschrijdend Gedrag**

Bo Leisink

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen, Nederland

PSB3A-BT15: Bachelor Thesis

Supervisor: dr. J. Gerlsma

Tweede beoordelaar: dr P. Cavalini

In samenwerking met: Renske Nordkamp, Simon Koopman, Fenna Russchen, Jildou Peeters
en Jasper Boerma.

3 juli 2023

Disclaimer

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

Gender Differences in Secondary Victimization of Victims of Sexual Misconduct

Abstract

Sexual misconduct is a relatively common occurrence, also in nightlife. Mainly women, but men also, fall victim to this. The repercussions can have a serious negative impact on the victim's life, especially if there is secondary victimization. Secondary victimization refers to the negative treatment by their surroundings a victim may experience when seeking help or justice after a crime. Secondary victimization is least likely to occur when the victim resembles the 'ideal victim' as described by Christie (1986). In this study, the effect of gender on the degree of social acknowledgement is examined, looking at both the gender of the victim and the gender of the observer. It was expected that male victims would receive less social acknowledgement than female victims, that male observers would give less social acknowledgement than female observers, and that an interaction effect exists in which observers give more recognition to victims of the same gender. A vignette study has been conducted ($N = 45$) in which the gender of the victim was manipulated and social acknowledgement was measured. The results showed no effect of the victim's gender on social acknowledgement. However, male observers gave less social acknowledgement to the victim than female observers. It was not possible to examine the interaction effect, because of the small group size. It is concluded that observer gender is likely to influence the level of social acknowledgement given to victims. With further research, these findings could be relevant for instances within the judicial system or help centres.

Keywords: sexual misconduct, secondary victimization, social acknowledgement, gender differences

Sekseverschillen in Secundaire Victimisatie van Slachtoffers van Seksueel**Grensoverschrijdend Gedrag****Samenvatting**

Seksueel grensoverschrijdend gedrag komt relatief veel voor, ook in het uitgaansleven. Voornamelijk vrouwen, maar ook mannen, worden hier slachtoffer van. De gevolgen kunnen een ernstige impact hebben op het leven van het slachtoffer, voornamelijk als er sprake is van secundaire victimisatie. Secundaire victimisatie verwijst naar de negatieve behandeling door zijn omgeving die een slachtoffer kan ervaren wanneer hij hulp of gerechtigheid zoekt na een misdrijf. Secundaire victimisatie zou het minste voorkomen wanneer het slachtoffer voldoet aan de omschrijving van het ideale slachtoffer van Christie (1986). In dit onderzoek wordt onderzocht of geslacht effect heeft op de mate van erkenning, hierbij worden zowel het geslacht van het slachtoffer als het geslacht van de waarnemer bekeken. Er werd verwacht dat mannelijke slachtoffers minder erkenning zouden krijgen dan vrouwelijke slachtoffers, dat mannelijke waarnemers minder erkenning zouden geven dan vrouwelijke waarnemers en dat er een interactie-effect zou bestaan waarbij waarnemers meer erkenning zouden geven aan slachtoffers van hetzelfde geslacht. Er is een vignetstudie uitgevoerd ($N = 45$), waarbij het geslacht van het slachtoffer is gemanipuleerd en erkenning werd gemeten. De resultaten gaven geen effect van geslacht van het slachtoffer op erkenning weer. Er is bewijs gevonden dat mannelijke waarnemers minder erkenning aan het slachtoffer gaven dan vrouwelijke waarnemers. Het interactie-effect kon vanwege een te kleine groepsgrootte niet onderzocht worden. Er wordt geconcludeerd dat het geslacht van de waarnemer invloed heeft op de mate van erkenning gegeven aan slachtoffers. Deze bevindingen zouden na verder onderzoek relevant kunnen zijn voor instanties binnen het rechtssysteem of hulpinstellingen.

Sleutelwoorden: seksueel grensoverschrijdend gedrag, secundaire victimisatie, erkenning, geslachtsverschillen

Sekseverschillen in Secundaire Victimisatie van Slachtoffers van Seksueel

Grensoverschrijdend Gedrag

In het vorige jaar werden er meer seksuele misdrijven dan ooit gemeld bij de politie. Hierbij werden vooral veel aanrandingszaken gemeld (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023b). Van alle vrouwen tussen de 18 en 24 jaar zegt 51,7% in 2022 slachtoffer te zijn geweest van een vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Van alle mannen in dezelfde leeftijdsgroep is 14,7% slachtoffer hiervan geweest. Een deel van deze zaken heeft zich afgespeeld tijdens het uitgaansleven (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023a). Het percentage mannelijke slachtoffers is lager dan dat voor vrouwen, dat wordt ook bevestigd in een onderzoek van de Erasmus Universiteit in Rotterdam (Van Noordenburg, 2021).

Als iemand slachtoffer wordt van aanranding, of een andere vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag, kan dat veel korte en lange termijn gevolgen hebben (Larsen et al., 2016). Een studie op een Amerikaanse universiteit wees uit dat vrouwen die in het eerste semester slachtoffer werden van aanranding, een paar maanden later significant hoger scoorden op de mate van angstgevoelens en depressie dan de vrouwen die dat niet hadden meegemaakt (Carey et al., 2018). Naast mentale problemen kunnen er ook gevolgen zijn voor iemands fysieke gezondheid (Larsen et al., 2016).

Voor vrouwen zijn er veel mogelijkheden om hulp te zoeken als hen zoiets overkomt, voor mannelijke slachtoffers is daarentegen veel minder aandacht. Er bestaan nog altijd veel mythes rondom seksueel misbruik bij mannen, zoals bijvoorbeeld de aanname dat het niet zo ernstig is als bij een vrouw of zelfs dat het niet mogelijk is dat een man hier slachtoffer van wordt (Davies, 2002). Zelfs personeel bij hulpcentra geeft soms aan dat zij geen hulp bieden aan mannen die seksueel misbruik hebben meegemaakt. Al deze factoren zorgen ervoor dat mannen minder snel een melding zullen maken of hulp zullen zoeken als hen zoiets overkomt (Davies, 2002), terwijl dit juist erg belangrijk is om de negatieve gevolgen te minimaliseren.

Er is geen reden om aan te nemen dat mannelijke slachtoffers minder negatieve gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag ondervinden dan vrouwen.

In dit verslag wordt onderzocht of er een verschil bestaat in de mate van erkenning die wordt gegeven aan slachtoffers van aanranding tijdens het uitgaan, afhankelijk van het geslacht van de respondent en of het slachtoffer mannelijk of vrouwelijk is.

Het ideale slachtoffer

Een ideaal slachtoffer is een slachtoffer dat voldoet aan een aantal kenmerken waardoor zij kunnen rekenen op sympathie en medeleven vanuit de maatschappij (Christie 1986). Christie (1986) omschrijft het ideale slachtoffer als een zwak individu, dat een activiteit uitvoert die respectabel is, en zich op een plek bevindt waarbij geen schuld aan het slachtoffer kan worden toegeschreven vanwege dat het slachtoffer daar was. De dader is in dit ideale scenario een onbekende die groter en/of sterker is. Wat volgens Christie ook van belang is, is dat het slachtoffer sterk genoeg moet zijn om zich als slachtoffer kenbaar te maken en als zodanig gehoord te worden. Als dat allemaal het geval is zou de maatschappij dit individu het beste accepteren als slachtoffer aan wie geen schuld toe te wijzen is. In de realiteit voldoen slachtoffers echter vaak niet aan dit ideaalbeeld.

Het 'Stereotype Content Model' (Fiske et al., 2007) beschrijft de manier waarop (groepen) mensen worden gezien, gebaseerd op twee dimensies: warmte en competentie. Warmte heeft betrekking tot de mate waarin iemand aardig of sympathiek overkomt, competentie heeft te maken met de mate waarin iemand bekwaam is (Fiske et al., 2007). Personen die wel warm, maar niet competent overkomen, roepen emoties als medelijden en sympathie op bij mensen. Volgens Bosma et al (2018) is dit de groep die het beste past bij het beeld van ideaal slachtoffer.

Erkenning en Secundaire Victimisatie

Secundaire victimisatie vindt plaats nadat het misdrijf waarvan iemand slachtoffer is geworden heeft plaatsgevonden. Secundaire victimisatie houdt in dat het slachtoffer deels schuldig wordt bevonden aan het misdrijf, dat hun leed wordt geminimaliseerd of dat zij en hun leed volledig worden vermeden (Tavares et al., 2022). Dit kan overal voorkomen, binnen de vriendenkring, bij de politieagenten waarmee het slachtoffer in contact komt en ook in de media. Als er meer erkenning is voor het slachtoffer zal secundaire victimisatie minder voorkomen (Campbell & Raja, 1999). Erkenning drukt zich onder andere uit in de mate waarin het slachtoffer geloofd en gesteund wordt (Ullman et al., 2013).

Huidig onderzoek

Erkenning voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van aanranding

De eerste onderzoeksvraag die in dit verslag onderzocht zal worden is: “Is er een verschil in mate van erkenning dat gegeven wordt door waarnemers, afhankelijk van het geslacht van het slachtoffer?” Vrouwen passen over het algemeen beter bij het beeld van het ideale slachtoffer dat geschetst is door Christie (1986). In de maatschappij worden zij vaker als zwak gezien dan dat bij mannen het geval is. Het ideale slachtoffer roept de meeste gevoelens op die te maken hebben met erkenning, gevoelens als medelijden en sympathie (Bosma et al., 2018). Dit wordt bevestigd in verschillende studies, die besproken worden in de meta-analyse van Davies (2002). Zo vonden Burczyk en Standing (1989) dat er minder sympathie was voor mannelijke slachtoffers, omdat verkrachting voor hen een minder serieuze daad zou zijn dan voor vrouwen. Er wordt zelfs gedacht dat mannelijke slachtoffers van aanranding door een vrouw de daad zouden hebben aangemoedigd en ervan zouden hebben genoten (Smith et al., 1988). Daarom wordt in dit onderzoek verwacht dat er over het algemeen meer erkenning zal zijn voor de vrouwelijke dan voor de mannelijke slachtoffers van aanranding.

Erkenning voor slachtoffers van aanranding door mannelijke en vrouwelijke waarnemers

De tweede onderzoeksvraag die onderzocht zal worden is: “Is er een verschil in mate van erkenning dat gegeven wordt door de respondent, afhankelijk van het geslacht van de waarnemer?” In een onderzoek, uitgevoerd door Corr en Jackson (2001) zijn twee studies gedaan. Daarin werden de reacties, van zowel mannen als vrouwen, op een situatie waarin verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag voorkwamen, gemeten. Hieruit bleek dat mannen de situatie in één geval als minder serieus beoordeelden dan dat vrouwen dat deden, maar over het algemeen waren de scores van mannen en vrouwen gelijk. Perry et al. (1998) onderzochten de neiging van mannen en vrouwen om zelf grensoverschrijdend gedrag te vertonen. Zij vonden dat mannen sneller de neiging hadden om dit te doen dan vrouwen. Dit zou erop kunnen wijzen dat mannen dit als minder serieus zien en dus ook minder erkenning voor de slachtoffers van aanranding zullen hebben. Burczyk en Standing (1989) hebben in hun onderzoek resultaten gevonden die erop wijzen dat mannelijke respondenten minder erkenning gaven dan vrouwelijke respondenten. Harrison et al. (2008) vonden ook dat mannen vaker het slachtoffer de schuld gaven van de verkrachting, vaker geloofden dat het slachtoffer ‘er om vroeg’ en dat zij het zelf wilde, of dat het slachtoffer heeft gelogen over de verkrachting. Mijn hypothese is dat vrouwen over het algemeen meer erkenning zullen tonen voor de slachtoffers van aanranding dan mannen.

Interactie-effect tussen het geslacht van de respondent en het geslacht van het slachtoffer

De laatste onderzoeksvraag die onderzocht zal worden is: “Bestaat er een interactie-effect tussen het geslacht van het slachtoffer en het geslacht van de respondent op de mate van erkenning die gegeven wordt?” Volgens de Sociale Identiteitstheorie (Tajfel & Turner, 2004) zien mensen de leden van hun eigen sociale groep als beter dan de mensen die daar niet bij

horen. Ook voelen zij meer verwantschap met hen. Harrison et al. (2008) vonden dan ook resultaten die het idee, dat ingroup-bias ervoor zorgt dat je meer erkenning geeft als het slachtoffer iemand uit je eigen sociale kring betreft, ondersteunen. Vanwege deze resultaten verwacht ik dat er een interactie-effect bestaat waarbij respondenten van een bepaald geslacht meer erkenning zullen hebben voor het slachtoffer wanneer die van hetzelfde geslacht is.

Rationale van het onderzoek

Met dit onderzoek kan meer inzicht worden verschaft in de manier waarop er naar mannelijke slachtoffers van aanranding wordt gekeken. Door het verkrijgen van inzicht in deze kwestie, kunnen er gerichte interventies worden ontwikkeld om de maatschappelijke behandeling van deze slachtoffers te verbeteren waar nodig. De kennis is nuttig voor partijen die betrokken zijn bij het proces van behandeling van aanrandingszaken met mannelijke slachtoffers, zoals de medewerkers van de politie waarbij je de aangifte doet of medewerkers van slachtofferhulp. Zij kunnen met deze informatie hun best doen om hun denkwijze, gedrag en houding tegenover deze slachtoffers, en hun proces aan te passen. Op deze manier kan er voor gezorgd worden dat ook mannen zich gehoord en geholpen voelen als zij besluiten aangifte te doen of zich te melden bij een hulpcentrum voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit zal ervoor zorgen dat zij gedurende dit proces minder last zullen hebben van secundaire victimisatie.

Methode

Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit 110 participanten die zijn geworven door middel van het rondsturen van een geanonimiseerde vragenlijst via sociale media. Om in aanmerking te komen voor deelname aan de studie moesten de deelnemers tussen de 18-28 jaar oud zijn en Nederlands spreken. Uiteindelijk zorgde dit voor een totaal van 230 reacties op de vragenlijst. Hiervan werden 120 niet meegenomen in de analyse. 12 reacties hiervan waren van onszelf,

om de vragenlijst te testen. Verder hebben 99 personen de vragenlijst niet afgemaakt. Drie respondenten gaven geen toestemming voor deelname aan het onderzoek of voor de verwerking van hun persoonsgegevens. Als laatste zijn de zes respondenten verwijderd die het verkeerde antwoord hebben gegeven bij de alertheidscheck. Van de gebruikte onderzoeksgroep identificeerde 25,5% zich als man, 73,6 % als vrouw, en 0,9% gaf aan geen antwoord te willen geven op met welk geslacht zij zich identificeren.

Procedure

Dit onderzoek maakt deel uit van een groter onderzoek waarin de mate van erkenning bij slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt besproken. Het ontwerp van dit onderzoek is een online experimentele vignetstudie waarbij vijf verschillende experimentele condities werden gebruikt. Ook zijn er zelfrapportage vragenlijsten afgenomen die betrekking hadden op erkenning, alcohol verwachting, geloof in een rechtvaardige wereld en empathie. Mijn onderzoek maakt gebruik van het demografische kenmerk ‘geslacht van de waarnemer (respondent)’, en van twee vignetten waarin het geslacht van het slachtoffer ofwel vrouwelijk ofwel mannelijk is en de vragenlijst die de mate van erkenning voor het slachtoffer meet. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie van Psychologie (PSY-2223-S-0404).

Voor dit onderzoek werden deelnemers gevraagd een online vragenlijst in te vullen via Qualtrics. Allereerst werden de deelnemers voorzien van informatie over het onderzoek en dienden ze een informed consent te tekenen en moesten zij aangeven een leeftijd tussen de 18 en 28 jaar te hebben. Daarna werd er gevraagd naar het geslacht van de deelnemer. Na het beantwoorden van de demografische kenmerken kregen de respondenten, na een korte inleiding, een casus. De casus omschreef een fictief voorval met betrekking tot aanranding. Er is gebruikgemaakt van vijf verschillende vignetten. Hierbij wordt één van deze scenario’s beschouwd als de nulcasus zonder manipulaties, terwijl de overige vier vignetten manipulaties

van een kenmerk van het delict bevatten. De inhoud van de vignetten varieert op geslacht van het slachtoffer (man/vrouw), alcoholgebruik van het slachtoffer (veel/weinig), relatie met de dader (bekende/onbekende) en informatie over de dader (wel/geen). Elke respondent werd willekeurig in één van de vijf vignetten ingedeeld. Vervolgens werd hen gevraagd hun mening te geven over de mate van erkenning, empathie, het geloof in een rechtvaardige wereld en verwachtingen die zij hebben met betrekking tot alcohol.

In dit onderzoek wordt enkel de vragenlijst gebruikt die betrekking heeft op erkenning. Het doel van het onderzoek was om te onderzoeken of deze verschillende manipulaties van het scenario invloed hadden op de mate van erkenning voor het slachtoffer.

Deelnemers ontvingen geen vergoeding voor hun deelname aan het onderzoek. Wel kregen zij de mogelijkheid om vragen te stellen of opmerkingen te maken na het invullen van de vragenlijst. De deelname aan de studie was geheel vrijwillig en de deelnemers hadden op elk moment de mogelijkheid om zich terug te trekken zonder verdere gevolgen.

Materiaal

Vignetten

Om de invloed van context op sociale erkenning te onderzoeken is er gebruikgemaakt van vijf verschillende vignetten die varieerden op geslacht van het slachtoffer, de relatie die het slachtoffer en de dader hadden, de hoeveelheid alcohol die het slachtoffer had gedronken en de hoeveelheid kennis over het verleden van de dader. Hierbij is een zogenaamd nul vignet geformuleerd als uitgangspunt waarmee de andere vignetten worden vergeleken. Het slachtoffer is in dit nul vignet zoveel mogelijk als Christie's (1986) 'ideaal' geconstrueerd, met een vrouwelijk slachtoffer en de (onbekende) dader is mannelijk. Dat vignet is als volgt:

“In 2022 zijn er meer meldingen gedaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij de politie dan voorgaande jaren (bron: CBS). Hiervan vond een groot deel ook plaats tijdens het uitgaansleven. Dat is een studente, die hieronder haar verhaal doet, ook

overkomen. Een week na het voorval doet ze aangifte bij de politie. In de aangifte vermeldt zij het volgende:

‘Na een geslaagd verjaardagsfeest, waar we een paar drankjes hebben gedaan, besloten we nog even de stad in te gaan. In de club leerde ik een jongen kennen waar ik ook een tijdje mee heb gedanst. Op een gegeven moment vroeg hij of ik mee ging naar buiten. Ik ging met hem mee en om de hoek hebben we in een steegje even gepraat. Na een tijdje hebben we gezoend. Hier voelde ik me nog wel fijn bij, maar hij probeerde al snel verder te gaan en ging over mijn broek met zijn hand richting mijn kruis. Ik heb zijn hand een paar keer weggeduwd, maar hij bleef doorgaan tot hij met zijn hand bij mijn kruis zat. Toen hij daarna nog steeds niet stopte, gaf ik hem een harde duw en ben ik weggelopen. Ik voelde mijn hart in mijn keel kloppen en deelde wat er gebeurd was met mijn vriendinnen.’”

Daarnaast is ten behoeve van de onderzoeksvraag gebruikgemaakt van een experimenteel vignet waarin het slachtoffer mannelijk en de dader vrouwelijk zijn, De delen van de casus die gemanipuleerd zijn, zijn hieronder schuingedrukt weergegeven:

“In 2022 zijn er meer meldingen gedaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij de politie dan voorgaande jaren (bron: CBS). Hiervan vond een groot deel ook plaats tijdens het uitgaansleven. Dat is een *student*, die hieronder *zijn* verhaal doet, ook overkomen. Een week na het voorval doet *hij* aangifte bij de politie. In de aangifte vermeldt *hij* het volgende:

‘Na een geslaagd verjaardagsfeest, besloten we nog even de stad in te gaan. In de club leerde ik een *meisje* kennen waar ik ook een tijdje mee heb gedanst. Op een gegeven moment vroeg *ze* of ik mee ging naar buiten. Ik ging met *haar* mee en om de hoek hebben we in een steegje even gepraat. Na een tijdje hebben we gezoend. Hier voelde ik me nog wel fijn bij, maar *zij* probeerde al snel verder te gaan en ging over mijn broek met haar hand richting mijn kruis. Ik heb *haar* hand een paar keer weggeduwd, maar *ze* bleef doorgaan tot *ze* met haar hand bij mijn kruis zat. Toen *zij* daarna nog steeds niet stopte, gaf ik *haar* een harde duw en ben ik weggelopen. Ik voelde mijn hart in mijn keel kloppen en deelde wat er gebeurd was met mijn *vrienden*.’”

In dit experimentele vignet is het geslacht van het slachtoffer en de dader veranderd, het slachtoffer is hier mannelijk en de dader vrouwelijk.

Erkenning voor het slachtoffer

Voor het meten van erkenning is gebruikgemaakt van een zelf geconstrueerde schaal waarin de deelnemers werd gevraagd naar hun mening over het beschreven scenario in de casus. De gebruikte vragen zijn afgeleid van de Social Acknowledgement Scale (Versie 31.01.11) (Maercker & Müller, 2004) en van de Questions Assessing Blame and Responsibility Scale (Brems & Wagner, 1994).

De Social Acknowledgement Scale meet in hoeverre iemand erkenning krijgt als slachtoffer. Uit deze schaal werden vijf items geselecteerd en vertaald. Voorbeelden van deze items zijn: 'Ik vind de reactie van het slachtoffer op de gebeurtenis overdreven' en 'Ik voel mee met het slachtoffer'. Op basis van deze schaal is ook één item zelf bedacht, dat item is: "Ik kan me voorstellen dat het voor mensen onprettig is om hier met het slachtoffer over te praten". Daarnaast werden er drie items geselecteerd en vertaald uit de 'Questions Assessing Blame and Responsibility Scale' (Brems & Wagner, 1994). Deze items geven weer in hoeverre de respondenten de schuld toekennen aan de dader of juist aan het slachtoffer. Voorbeelden van deze schaal zijn: 'Het is de schuld van de dader' en 'het gedrag van het slachtoffer heeft invloed gehad op de acties van de dader'.

Deze negen vragen zijn samengevoegd tot één schaal. Hierbij konden de deelnemers op een 7-punts likertschaal (1= helemaal mee oneens; 7=helemaal mee eens) aangeven in hoeverre zij het eens waren met de genoemde stelling. Op grond van betrouwbaarheidsanalyse van de schaal is één item verwijderd, namelijk: "Ik kan me voorstellen dat het voor mensen onprettig is om hier met het slachtoffer over te praten.". Dit item had een negatieve inter-item correlatie. Na verwijdering van deze vraag heeft de resulterende erkenningschaal in dit onderzoek een goede interne consistentie met een Cronbach's alfa van 0.808.

Analyse

Alle statistische analyses zijn uitgevoerd met behulp van het programma SPSS (versie 28). De data was niet normaal verdeeld, daarom is voor het onderzoeken van de onderzoeksvragen gebruikgemaakt van de non-parametrische Kruskal-Wallis toets (Kruskal & Wallis, 1952).

Resultaten

Onderzoeksgroepen

De onderzoeksgroep die voor dit onderzoek wordt gebruikt bestaat uit de respondenten die het vignet met het vrouwelijke slachtoffer en het vignet met het mannelijke slachtoffer hebben gelezen. In de groep die het vignet met het vrouwelijke slachtoffer las (N=27) waren 2 mannen (7.4 %) en 25 vrouwen (92.6 %). In de groep die het vignet met het mannelijke slachtoffer heeft gezien (N=18) waren 6 mannen (33.3 %) en 12 vrouwen (66.7 %). Als deze twee onderzoeksgroepen samen werden genomen (N=45) bestonden de respondenten uit 8 mannen (17.8 %) en 37 vrouwen (82.2 %).

Toets van de onderzoeksvragen

Om de onderzoeksverwachtingen te toetsen is gekozen voor de non-parametrische Kruskal-Wallis toets (Kruskal & Wallis, 1952). Deze keuze is gemaakt omdat de data linksscheef verdeeld was, met een scheefheid van -1.152. Ook in de P-P plots, weergegeven in Figuur 1 en 2 in de bijlage, is deze scheefheid zichtbaar.

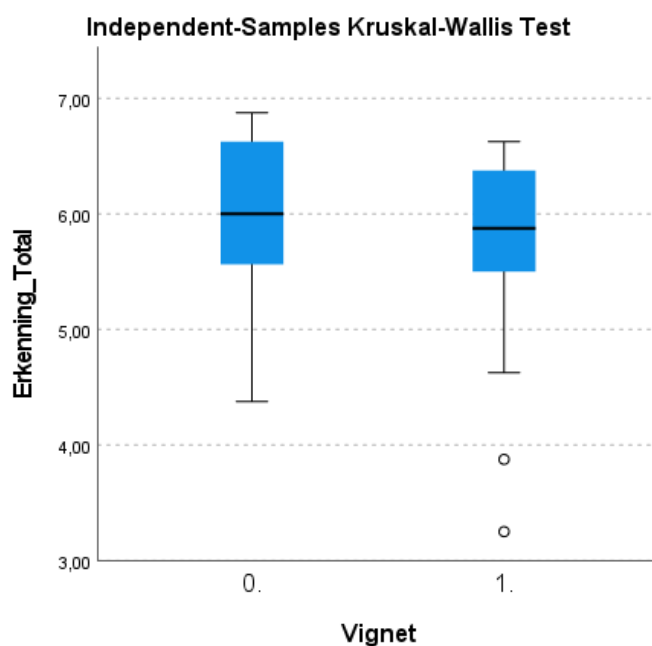
Erkenning voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van aanranding

Allereerst is onderzocht of het geslacht van het slachtoffer invloed heeft op de mate van erkenning die gegeven werd door de waarnemers. Het gevonden resultaat was niet significant: $X^2(1, N = 45) = 1.604, p = .205$. De gevonden effectgrootte η^2 heeft een waarde van .01. Er is dus geen significant effect gevonden. In de boxplot in Figuur 3 is ook te zien dat de gemiddelden van erkenning voor het vignet met een vrouwelijk slachtoffer en het vignet

met een mannelijk slachtoffer niet ver uit elkaar lagen. Volgens deze resultaten heeft het geslacht van het slachtoffer dus geen effect op de mate van erkenning. Dit is niet in overeenstemming met de eerder gestelde hypothese dat vrouwelijke slachtoffers meer erkenning zouden krijgen dan mannelijke slachtoffers.

Figuur 3

Boxplot van de Mate van Erkenning per Vignet

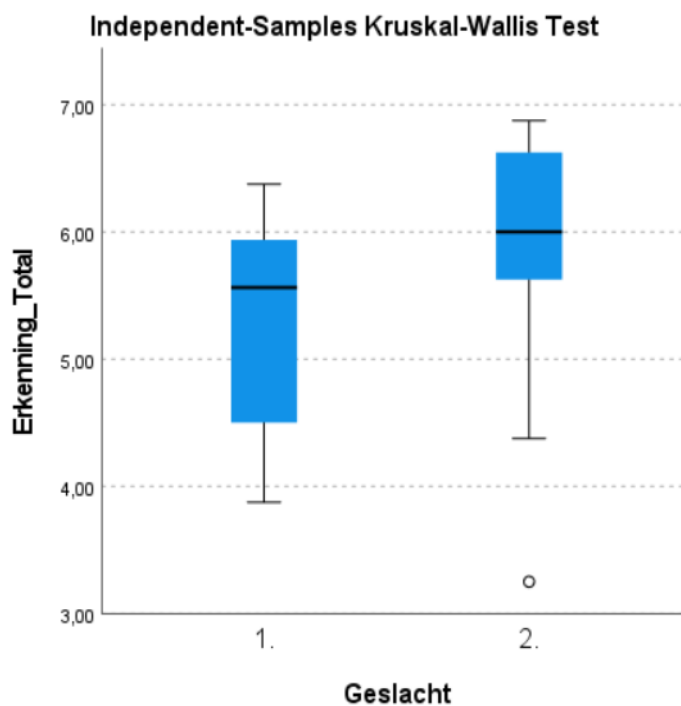
Erkenning voor slachtoffers van aanranding door mannelijke en vrouwelijke waarnemers

Als tweede is onderzocht of het geslacht van de waarnemer invloed heeft op de mate van erkenning die aan het slachtoffer gegeven wordt. Het gevonden resultaat was significant: $X^2(1, N = 45) = 4.282, p = .039$. In de boxplot in Figuur 4 is te zien dat mannelijke respondenten een significant lagere mate van erkenning gaven dan vrouwelijke respondenten, ongeacht de sekse van het slachtoffer. De gevonden effectgrootte η^2 heeft een waarde van .08. Er is dus een medium-groot effect gevonden. Wel is het belangrijk te vermelden dat het aantal

mannelijke waarnemers kleiner was dan het aantal vrouwelijke waarnemers, namelijk respectievelijk 7 en 38. Volgens deze resultaten heeft het geslacht van de waarnemer invloed op de mate van erkenning voor het slachtoffer. Dit komt overeen met de gestelde hypothese dat vrouwelijke waarnemers meer erkenning zouden geven aan het slachtoffer dan mannelijke waarnemers.

Figuur 4

Boxplot van de Mate van Erkenning per Geslacht

Interactie effect tussen het geslacht van de waarnemer en het geslacht van het slachtoffer

Als laatste zou er onderzocht worden of er een interactie-effect bestaat tussen het geslacht van het slachtoffer en het geslacht van de waarnemer op de mate van erkenning. Echter waren er maar twee mannen in het vignet met een vrouwelijk slachtoffer ingedeeld en vijf mannen in het vignet met een mannelijk slachtoffer, wat deze onderzoeksgroep te klein maakt om een interactie-effect te toetsen.

Discussie

In dit verslag is onderzocht of het geslacht van het slachtoffer en het geslacht van de waarnemer invloed hebben op de mate van erkenning die wordt gegeven aan de slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit onderzoek is gebaseerd op het artikel over het 'ideale slachtoffer' van Christie (1986). Dit artikel stelt dat een slachtoffer van een misdrijf de meeste sympathie vanuit de maatschappij kan verwachten als dit slachtoffer voldoet aan een aantal kenmerken. Het slachtoffer moet een zwak individu zijn, dat een activiteit uitvoert die respectabel is, en zich op een plek bevindt waarbij geen schuld aan het slachtoffer kan worden toegeschreven vanwege dat het slachtoffer daar was. Dit concept van het 'ideale slachtoffer' heeft dit onderzoek geïnspireerd. Hierbij werden drie onderzoeksvragen onderzocht.

De deelvragen waren (1) of het geslacht van het slachtoffer (mannelijk of vrouwelijk) de mate van erkenning beïnvloedde, (2) of het geslacht van de waarnemer (mannelijk of vrouwelijk) de mate van erkenning beïnvloedde en (3) of er een interactie-effect van het geslacht van het slachtoffer en het geslacht van de waarnemer op de mate van erkenning bestond.

Hypothese 1 was dat vrouwelijke slachtoffers meer erkenning zouden ontvangen dan mannelijke slachtoffers. Deze verwachtingen waren in lijn met het onderzoek van Christie (1986), mannen passen minder goed in het beeld van ideaal slachtoffer dan vrouwen, ook vonden Burczyk en Standing (1989) en Smith et al. (1988) bewijs dat mannelijke slachtoffers van verkrachting en aanranding minder serieus werden genomen. In hypothese 2 werd verwacht dat vrouwelijke waarnemers meer erkenning zouden geven dan mannelijke waarnemers. Deze verwachting was gebaseerd op onderzoek van Perry et al. (1998) waarin werd geïmpliceerd dat mannen aanranding als minder serieus zagen dan vrouwen, en op onderzoek van Burczyk en Standing (1989) en Harrison et al. (2008), die vonden dat mannen minder erkenning gaven en meer schuld toeschreven aan slachtoffers. De hypothese voor

onderzoeksvraag 3 was dat er een interactie-effect bestaat waarbij waarnemers meer erkenning geven aan slachtoffers van hetzelfde geslacht. Deze verwachting was gesteld op basis van onderzoek van Tajfel & Turner (2004) en Harrison et al. (2008) waarin werd gevonden dat men meer erkenning geeft aan personen die bij hun ingroup horen.

De resultaten die in dit onderzoek zijn gevonden leveren geen bewijs voor hypothese 1, dat vrouwelijke slachtoffers meer erkenning zouden krijgen dan mannelijke slachtoffers. Dat er geen verschil is gevonden komt niet overeen met de onderzoeken van Christie (1986), Burczyk en Standing (1989) en Smith et al. (1988). Voor hypothese 2 is wel bewijs gevonden, er is een significant verschil in erkenning gevonden waarbij vrouwen meer erkenning gaven dan mannen. Dit is in lijn met het eerdere onderzoek van Perry et al. (1998), Burczyk en Standing (1989) en Harrison et al. (2008). Hypothese 3 kon niet worden getoetst omdat de onderzoeksgroep in deze studie te klein was en te weinig mannelijke waarnemers bevatte.

Limitaties

Het aantal respondenten was een belangrijke limitatie in onze studie. In totaal hadden wij 110 bruikbare respondenten die voldeden aan alle eisen die waren gesteld; ze hadden de vragenlijst afgerond, hadden toestemming gegeven voor het gebruiken van hun antwoorden en hadden het juiste antwoord ingevuld bij de alertheidscheck. Om zinvolle analyses te kunnen draaien, streefden wij naar minimaal 150 bruikbare respondenten. Vanwege het te lage aantal waren de groepsgroottes binnen de vignetten kleiner dan 30 en dit zorgt ervoor dat de resultaten die in dit verslag zijn gepresenteerd minder betrouwbaar zijn, en moeilijk generaliseerbaar zijn naar de gehele populatie van Nederlandse jongvolwassenen tussen de 18 en 28. Er is geen opleidingsniveau uitgevraagd maar de onderzoeksgroep bestaat hoogstwaarschijnlijk grotendeels uit studenten van het HBO en WO, omdat de vragenlijst is

gestuurd naar vrienden van onszelf en medestudenten. De resultaten die zijn gevonden zijn daardoor ook niet representatief voor jongvolwassenen in het algemeen.

Van de 110 respondenten was slechts een kwart mannelijk. In de twee vignetten die relevant waren voor deze studie was de verdeling zelfs nog schever: ongeveer 18% van de respondenten in deze groep was mannelijk en 82% was vrouwelijk. Dit zorgde er onder andere voor dat het interactie-effect niet onderzocht kon worden, omdat er maar twee mannen op het vignet met een vrouwelijk slachtoffer waren ingedeeld en vijf op het vignet met een mannelijk slachtoffer. De verschillen in gemiddelde erkenningscores tussen geslacht van de respondent zijn ook niet volledig betrouwbaar, vanwege dit grote verschil in groepsgroottes.

Er is gebruikgemaakt van een vignetstudie, dit was de meest geschikte manier om het onderzoek uit te voeren binnen de praktisch haalbare en ethische grenzen van dit onderzoek. Een vignetstudie is echter niet altijd de meest realistische weergave van de werkelijkheid, wat ervoor kan zorgen dat de perceptie van de situatie kan verschillen tussen de respondenten (Hughes & Huby, 2002). Het kan ook moeilijk zijn voor een waarnemer om zich te verplaatsen en in te leven in de situatie in het vignet als hetgeen wat wordt weergegeven ver van hun eigen leven af staat (Hughes & Huby, 2002). De situatie die in onze vignetten is beschreven, namelijk een in het uitgaansleven, is naar ons idee wel een situatie waar mensen in de leeftijdsgroep 18 tot en met 28 zich in kunnen inleven.

Om erkenning te meten is er gebruikgemaakt van een schaal die door onszelf geconstrueerd is. Hier is voor gekozen omdat er geen gevalideerde schaal beschikbaar was om erkenning te meten op de manier die nodig was voor dit onderzoek. Het is hierdoor niet duidelijk of wij erkenning op een valide manier hebben gemeten, het is mogelijk dat het soort erkenning dat in dit onderzoek is gemeten niet overeenkomt met de soort die erkenning in andere wel gevalideerde schalen wordt gemeten.

Als laatste zijn in dit onderzoek enkel de verschillen tussen man en vrouw onderzocht. Dit sluit een deel van de maatschappij uit van dit onderzoek, aangezien er meer genders bestaan dan alleen man en vrouw.

Implicaties

Theoretische implicaties

De resultaten in deze studie dragen bij aan de kennis omtrent erkenning voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. In dit onderzoek is geen verschil in erkenning gevonden tussen mannelijke en vrouwelijke slachtoffers. Dit is inconsistent met eerdere bevindingen van Christie (1986), Burczyk en Standing (1989) en Smith et al. (1988). Dit zou kunnen komen doordat deze onderzoeken allemaal ouder zijn en de manier waarop er sinds 1989 naar slachtoffers van aanranding wordt gekeken is veranderd. In de huidige tijd zou er meer aandacht kunnen bestaan voor de legitimiteit van het lijden van mannelijke slachtoffers. Ook zou dit het resultaat kunnen zijn van de eerder besproken limitaties; mogelijk waren de gebruikte vignetten niet realistisch genoeg of mat de schaal niet de juiste soort erkenning, waardoor er geen verschil is gevonden. Het gevonden effect van het geslacht van de waarnemer op de mate van erkenning is in lijn met de bevindingen in de artikelen van Perry et al. (1998), Burczyk en Standing (1989) en Harrison et al. (2008) en versterken de claims die daarin gemaakt zijn. Verder onderzoek is nodig om te onderzoeken of dit verschil ook in andere populaties voorkomt.

Praktische implicaties

In deze studie is geen verschil in erkenning voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers gevonden. Als uit vervolgonderzoek, bijvoorbeeld binnen de politie of hulpverleners, blijkt dat er in die populaties ook geen verschil in erkenning bestaat, zou dit betekenen dat er geen extra voorlichting nodig is omtrent mannelijke slachtoffers, omdat aan hen al even veel erkenning wordt gegeven als aan vrouwelijke slachtoffers. Wel is er een

verschil gevonden in de mate van erkenning die wordt gegeven, afhankelijk van het geslacht van de waarnemer. Mannelijke waarnemers gaven minder erkenning dan vrouwelijke waarnemers. Vervolgonderzoek is nodig om te onderzoeken of dit verschil wordt gerepliceerd in andere relevante onderzoeksgroepen, bijvoorbeeld bij werknemers binnen het rechtssysteem of hulpverlening. Als dit het geval is impliceert dit dat mannelijke werknemers binnen het rechtssysteem of hulpverlening extra aandacht zouden moeten besteden aan hoe zij met slachtoffers omgaan en of zij hen wel serieus genoeg nemen. Die resultaten zouden dan de basis kunnen vormen voor een voorlichtingsprogramma voor mannelijke werknemers over slachtofferschap en secundaire victimisatie.

Vervolgonderzoek

In vervolgonderzoek is het belangrijk ervoor te zorgen dat er meer respondenten zijn. Dit zal de betrouwbaarheid van de resultaten vergroten. Daarbij moet ook gelet worden op een meer gelijke verdeling van mannelijke en vrouwelijke respondenten. Dat zal het mogelijk maken om wel een potentieel interactie-effect te onderzoeken.

Verder onderzoek zou ook in kunnen gaan op een breder begrip van geslacht. Zo zouden ook non-binaire of transgender slachtoffers en respondenten mee kunnen worden genomen in de vragenlijst. Transgender personen zijn vaak slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag en ervaren moeilijkheden als zij hulp zoeken na een incident (Du Mont et al., 2021). Non-binaire en transgender personen zijn ook over het algemeen vaker slachtoffer van verschillende soorten geweld en hebben vaak last van problemen met mentale gezondheid (Rimes et al., 2017). Een onderzoek naar erkenning voor non-binaire of transgender slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag zou kunnen worden uitgevoerd onder mensen die werkzaam zijn binnen hulpverleningsorganisaties of bij de politie. De resultaten van dit onderzoek kunnen weergeven hoe er met non-binaire en transgender slachtoffers wordt omgegaan en hoeveel sprake er is van secundaire victimisatie

vanuit de personen die hen moeten helpen. Dit kan nuttig zijn voor de eventuele ontwikkeling voor voorlichtingsprogramma's over hoe er op de beste manier hulp kan worden geboden aan deze groep slachtoffers en het minimaliseren van secundaire victimisatie.

Conclusie

In dit onderzoek is geen bewijs gevonden voor het effect van het geslacht van het slachtoffer op de mate van erkenning, mannelijke en vrouwelijke slachtoffers ontvingen evenveel erkenning van de waarnemers, wat niet in lijn was met de verwachtingen. Wel is er gevonden dat mannelijke waarnemers minder erkenning gaven dan vrouwelijke waarnemers, ongeacht het geslacht van het slachtoffer, dit kwam wel overeen met de verwachtingen op basis van eerdere onderzoeken.

Literatuurlijst

- Bosma, A., Mulder, E., & Pemberton, A. (2018). The ideal victim through other(s') eyes. *Bristol University Press eBooks*, 27–42. <https://doi.org/10.2307/j.ctv301ds5.10>
- Brems, C., & Wagner, P. (1994). Blame of Victim and Perpetrator in Rape versus Theft. *Journal of Social Psychology*, 134(3), 363–374. <https://doi.org/10.1080/00224545.1994.9711741>
- Burczyk, K., & Standing, L. (1989). Attitudes toward rape victims: effects of victim status, sex of victim and sex of rater. *Social Behavior and Personality*, 17(1)(1–8).
- Campbell, R., & Raja, S. (1999). The sexual assault and secondary victimization of female veterans: Help-seeking experiences with military and civilian social systems. *Psychology of Women Quarterly*, 23(4), 741-756. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1999.tb00387.x>
- Carey, K. B., Norris, A. L., Durney, S. E., Shepardson, R. L., & Carey, M. P. (2018). Mental health consequences of sexual assault among first-year college women. *Journal of American College Health*, 66(6), 480–486. <https://doi.org/10.1080/07448481.2018.1431915>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023a, januari 13). *Helft jonge vrouwen slachtoffer seksueel grensoverschrijdend gedrag in 2022*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/02/helft-jonge-vrouwen-slachtoffer-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-in-2022>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023b, maart 1). *Meer seksuele misdrijven bij de politie gemeld in 2022*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/09/meer-seksuele-misdrijven-bij-de-politie-gemeld-in-2022>
- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. *Palgrave Macmillan UK eBooks*, 17–30. https://doi.org/10.1007/978-1-349-08305-3_2
- Corr, P. J., & Jackson, C. J. (2001). Dimensions of perceived sexual harassment: effects of gender, and status/liking of protagonist. *Personality and Individual Differences*, 30(3), 525–539. [https://doi.org/10.1016/s0191-8869\(00\)00052-0](https://doi.org/10.1016/s0191-8869(00)00052-0)

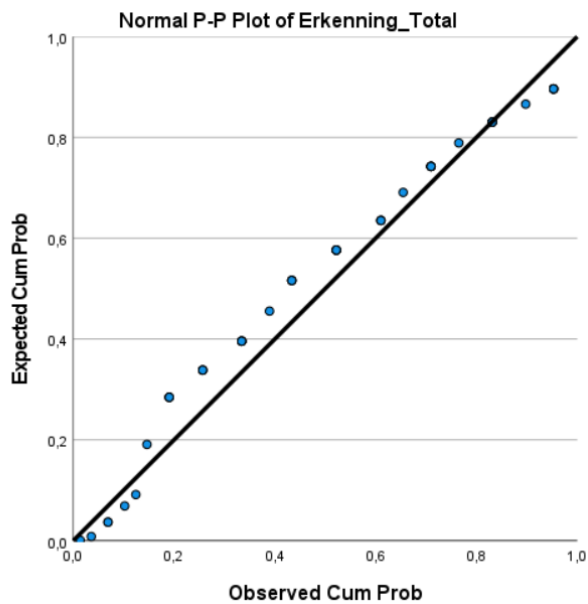
- Davies, M. (2002). Male sexual assault victims: a selective review of the literature and implications for support services. *Aggression and Violent Behavior*, 7(3), 203–214.
[https://doi.org/10.1016/s1359-1789\(00\)00043-4](https://doi.org/10.1016/s1359-1789(00)00043-4)
- Du Mont, J., Burley, J. W., Hodgson, R., & Macdonald, S. (2021). Advancing Trans-Affirming Practice to Recognize, Account for, and Address the Unique Experiences and Needs of Transgender Sexual Assault Survivors. *Health Promotion Practice*, 23(5), 749–752.
<https://doi.org/10.1177/15248399211009183>
- Fiske, S. T., Cuddy, A. J. C., & Glick, P. (2007). Universal dimensions of social cognition: warmth and competence. *Trends in Cognitive Sciences*, 11(2), 77–83.
<https://doi.org/10.1016/j.tics.2006.11.005>
- Harrison, L. M., Howerton, D. M., Secarea, A. M., & Nguyen, C. N. (2008). Effects of Ingroup Bias and Gender Role Violations on Acquaintance Rape Attributions. *Sex Roles*, 59(9–10), 713–725. <https://doi.org/10.1007/s11199-008-9472-9>
- Hughes, R., & Huby, M. (2002). The application of vignettes in social and nursing research. *Journal of Advanced Nursing*, 37(4), 382–386. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2002.02100.x>
- Kruskal, W., & Wallis, W. A. (1952). Use of Ranks in One-Criterion Variance Analysis. *Journal of the American Statistical Association*, 47(260), 583–621.
<https://doi.org/10.1080/01621459.1952.10483441>
- Larsen, M., Hilden, M., Skovlund, C. W., & Lidegaard, Ø. (2016). Somatic health of 2500 women examined at a sexual assault center over 10 years. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 95(8), 872–878. <https://doi.org/10.1111/aogs.12903>
- Maercker, A., & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress*, 17(4), 345–351.
<https://doi.org/10.1023/b:jots.0000038484.15488.3d>

- Perry, E. L., Schmidtke, J. M., & Kulik, C. T. (1998). Propensity to Sexually Harass: An Exploration of Gender Differences. *Sex Roles, 38*(5/6), 443–460.
<https://doi.org/10.1023/a:1018761922759>
- Rimes, K. A., Goodship, N., Ussher, G., Baker, D. N., & West, E. (2017). Non-binary and binary transgender youth: Comparison of mental health, self-harm, suicidality, substance use and victimization experiences. *International Journal of Transgenderism, 20*(2–3), 230–240.
<https://doi.org/10.1080/15532739.2017.1370627>
- Smith, R. E., Pine, C. J., & Hawley, M. S. (1988). Social cognitions about adult male victims of female sexual assault. *Journal of Sex Research, 24*(1), 101–112.
<https://doi.org/10.1080/00224498809551401>
- Tajfel, H., & Turner, J. A. (2004). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. *Psychology Press eBooks*, 276–293. <https://doi.org/10.4324/9780203505984-16>
- Tavares, S. M., Pimentel, C. E., Paiva, T. T., & Pereira, C. R. (2022). Development and Validation of the Secondary Victimization Scale. *Psychological Reports, 003329412210926*.
<https://doi.org/10.1177/00332941221092652>
- Ullman, S. E., Relyea, M., Peter-Hagene, L. C., & Vasquez, A. (2013). Trauma histories, substance use coping, PTSD, and problem substance use among sexual assault victims. *Addictive Behaviors, 38*(6), 2219–2223. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2013.01.027>
- Van Noordenburg, C. (2021, 17 maart). *Belevingsonderzoek seksueel grensoverschrijdend gedrag in het Rotterdamse uitgaansleven*. Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV).
<https://hetccv.nl/onderwerpen/veilig-uitgaansgebied/documenten/belevingsonderzoek-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-in-het-rotterdamse-uitgaansleven/>

Bijlage

Figuur 1

P-P Plot voor de Verdeling van de Waarden van de Erkenningsscores

Figuur 2

Detrended P-P Plot voor de Verdeling van de Waarden van de Erkenningsscores

